

דברי חכמה

האמנם? מילים לאהגולדברג

האמנם האמנם
עוד יבואו ימים
בסליחה ובחסד
ותלכי בשדה
ותלכי בו כהלך התם...."

גיליון מס. 2639 *י"ד תשרי תשפ"א *2 אוקטובר 2020

כפר הנשיא * עלון פנימי

עורכת: שושנה שרקי sachlav@outlook.com

דברים שנאמרו ליד קברה של עדנה קולינס ז"ל

איך אני זוכר את אמא שלי

את מה שכתבתי היום עוד הספקתי להגיד לאמא באחד מימי ההולדת שלה, לא לפני הרבה זמן בחוג המשפחה הרחבה. רוצה לומר, אם יש לך משהו חשוב ומשמעותי להגיד לאדם יקר לך, אל תשמור את זה במגירה נסתרת ליום מסוים בעתיד שכנראה לא יגיע לעולם, לך ותגיד את אשר על ליבך בשפה ברורה פשוטה ושקופה.

כאשר אני חושב על אמא, התמונה שתמיד עולה לי בראש מאד ברורה: אמצע שנות השבעים, אנחנו בחוף אכזיב, הגענו בבוקר עם הפורד קורטינה של הקיבוץ לחופשה השנתית שלנו! איזה כיף, איזה שמחה, זו בטח כבר השנה הרביעית ברציפות, אבל היי, למה להחליף סוס מנצח?

אבא, גילי, דרור ואלדד שוחים בים, ואני, נער בן 16, משחק עם אמא שלו מטרות. כן, אני ואמא תופסים רצועת חוף קצרה, לא רחוק מהמים, וחובטים את הכדור אחד לשני, מצד לצד, מאד ממוקדים, לא מדברים, התחרות יצאה לדרך, כל אחד מתאמץ שהכדור לא ייפול בצד שלו, פשוט נהנים ומחייכים! אמא למדה לשחק טניס בשנים שהם גרו בדרום אפריקה ולכן הייתה טובה, וכל פעם הופתעתי איך שהיא מחזירה לי כדורים בעוצמה ובאופן מדויק..... כל כך נהייתי וכל כך הופתעתי כל שנה מחדש. יתכן שאפילו התגנב לו לאיזו פינה בלב שלי שביב של גאווה ממנה. אלו היו הרגעים האינטימיים שלנו הרגעים שהרגשתי שאני אוהב את אמא שלי.

כן זו התמונה שנצרכה בזיכרוני והיא זו שמלווה אותי כבר שנים. זו התמונה שנתנה לי כוח להתמודד עם הרגעים הקשים בבית יונתן, הזמנים שהזקנה זחלה לתוך גופה, המוטיבציה להילחם לא הייתה שם והזיכרון התערפל מדי פעם – שם בחוף אכזיב, כך אני זוכר את אמא.

אני מנצל את ההזדמנות הזו לפנות לנכדים של סבתא עדנה (דר, ניר, תאי, מור, לילוש, גפן, מורן, אמה וטלי), שהמציאות הביאה אתכם לראות את סבתא במצבים לא פשוטים בשנים האחרונות,

ולומר לכם תודה גדולה שלא נרתעתם ולא ויתרתם על הביקורים אצלה, ומבקש גם מכם לבחור תמונה אחת יפה שנעים להיזכר בה, לאמץ אותה ללבכם, לצרוב אותה בזיכרון ושהיא זו שתלווה אתכם בהמשך.

אוהב אותך
אורן

To my Ima:

So here we are at the olive grove where we're all destined to be one day

Apologies Ima for speaking to you in English but we've been communicating this way all my life and after all, you were an English teacher. And as a teacher you would expect an executive summary so here it is:

I love you and miss you terribly

Before my personal message to you, I want to pass on a massive bundle of love from your Kiwi family including my amazing and very supportive wife Jo, her sisters Dee and Sue and their partners Paul and Peter, Jo's brother Scott and of course, the many children and grandchildren.

I always jokingly said that I'm your favourite son but now I realise what I really meant is that I'm your high maintenance son. The one you had to spend most of your time on. So while you may have been a frail woman at the end of your life, what I'll remember is a formidable woman that helped build a nation, raise four sons and put up with a mad husband. With that in mind, I'm going to take this opportunity to thank you. Not for everything, obviously, because that would take forever. Just a few things that popped into my head.

Thank you Ima for:

- Having me and nurturing me when the doctors asked you "lamah ha tinok lo noshem"?!
- Handing me biscuits into the cot, even though your dad the dentist thought it was a bad idea

- Looking after me during the three years in England when I was wetting my bed every night which is why Oran wouldn't let me sleep on the top bunk.
- Looking after the baby (Gili) so Aba, Oran and I could bravely climb the formidable cliffs of Ilkley Moor. And yes, in hind sight they were only about 3m high.
- Enduring all those horrible trips on an old 501 Egged bus to see the specialist in Haifa after we came back from England
- Providing a bag every time I threw up on the 501
- Sharing an exciting moment on Mount Carmel when we both spotted a navy submarine leaving the port
- Making the courageous decision to send me to Arad for three years which is the only reason my Asthma never developed into a debilitating disease
- Sitting in a non-air conditioned car for ten hours every two weeks to visit me in Arad then enduring the heartbreak of your son begging you to take him home with you and having the courage and wisdom to gently say no
- Being a teacher at my school and not embarrassing me (much)
- Sending me meringue biscuits to the army because they were my favourite, even though they always arrived looking like someone dropped 100 grams of cocaine into the goodies parcel
- Baking the best plum pie in the world and understanding that for the Collins boys it's about quantity, not quality.
- Spending two wonderful weeks travelling around the South Island with us, cramped into our Subaru and holding on for dear life when Aba drove (Aba! Yamina!).
- Accepting Jo as your daughter and not making fun of her Kiwi accent (much)

And finally, thanks for being the best mum in the world

I'll see you on the other side

Love

Eldad

אמא,

תמיד ידענו שנגיע לרגע הזה, אבל עכשיו, כשהוא פה, זה כל כך כואב.

אמא, בפעם האחרונה: אני אוהב אותך.

אמא, בפעם האחרונה: תודה

אנחנו זכינו

תמיד, אנחנו האחים צוחקים, איך בקיבוץ גידלנו וחינכנו את עצמנו, אבל אנחנו יודעים כל כך טוב שאת ואבא הכנסתם בנו את הבסיס ואת הערכים. ערכי המשפחה וערכי האהבה. היתר קצת פחות חשוב.

ארוחת ארבע כל יום בשבוע עם עוגה שאת אפית עבורנו, כשיותר מהכול, מה שחשוב זאת הכמות.

הפנקייקים שלך.

ערימות, ערימות באות מהמטבח ונעלמות כלא היו מכוסות בלימון וסוכר.

6 השנים הנפלאות שבילינו יחד בעמק החולה.

דורות של תלמידים שלימדת אנגלית שכל כך נהנו משעוריך.

הרגשת החום והאהבה שאת ואבא הענקתם לכל החברים שלנו כשהבאנו אותם אלינו הביתה.

האהבה העיוורת שלך אלינו אל נשותינו ונכדייך.

פה זה המקום לציין שאלדד וג'ו, דייל וטלי, לא איתנו כאן היום פיזית, אבל אני יודע עד כמה הם כואבים.

האהבה העצומה שלך לאבא.

אז כן, היום הוא יום עצוב, אבל כשמסתכלים לאחור, המילים; גאוה, אהבה, שמחה ותודה, עולות ומזכירות לנו עד כמה אנחנו ברי מזל שהיית האמא שלנו.

אוהב אותך אמא

דרור

לסבתא עדנה

סבתא עדנה היקרה,
 זכיתי להיות הנכדה הראשונה שלך .
 זכיתי לקבל ממך תשומת לב ואהבה כמו שנכדה ראשונה מקבלת .
 יש לי זיכרונות טובים ומרגשים ממך:
 למשל, כשהיית אוספת אותי מהגן על האופניים שלך, ואני ישבתי על הכיסא ואת
 הובלת את הכידון, הרגשתי כל כך גבוהה וחשובה. הינו מדברות וצוחקות..
 שרתי לך את השירים שלמדתי בשיעור אנגלית בבית הספר (אותם לימדה אותי
 איליין), ותמיד שמחת והתעניינת בלימודים ובעיסוקים שלי. ביקשת שאשיר לך עוד
 ועוד ונתת לי להרגיש שיש משמעות רבה לעשייה שלי .
 בבת המצווה את וסבא שרתם לי, כתבתם מילים במיוחד עבורי- ובכך הרגשתי מאוד
 מיוחדת !
 שאלת תמיד לשלומי ואהבת לחייך אלי.
 אני אתגעגע אליך מאוד סבתא ותמיד אשמור בלב את החוויות הטובות איתך וממך.
 מקווה שמצאת עכשיו קצת נחת ושלווה.
 היו לך חיים נפלאים והשארת שושלת מכובדת אחרייך!
 אספר עליך לילדיי כי היית דמות חשובה ומוערכת עבורי.
 אוהבת אותך מאוד ושומרת אותך בליבי.

דר - The best little girl in the kfar

דודה עדנה

הבוקר נתבשרתי כי עדנה נפטרה, מי הייתה עדנה עבורי.
עדנה ואלק - הדודים מקיבוץ כפר הנשיא. המשפחה היחידה בישראל מצד אבא שלי.
עדנה הייתה בת דודתו של אבי. אביה שהיה עבורי Bob Uncle היה אח של סבתי
סיליה. מעניין שגם שמה של אשתו שהייתה עבורי - Celia aunty היה גם הוא Celia.
הורי עלו לישראל ב 1959 מדרום אפריקה וגרו ברמת גן. עדנה ואלק עלו לישראל
מאנגליה, וביחד עם הגרעין מתנועת הבונים הקימו את קיבוץ כפר הנשיא. כל מה
שאני מספרת כאן, מבוסס על זיכרונות אישיים. חלקים מן הסתם אכן קרו, וחלקם אולי
הם פרשנות אישית שלי. בכל פעם שהייתה סיבה למסיבה, (בר מצווה של אורן,
אלדד, גילי או דרור, חג השבועות בקיבוץ, ביקור משפחתי מחו"ל וכו') היינו נוסעים
לבקר בקיבוץ. נסיעה שבאותם הימים ארכה מספר שעות, חולפת על פני נופיה של
ארץ ישראל. הסימן לכך שהנסיעה עומדת להסתיים הייתה פיתולי העליות המובילות
לכורזין, מקום בו האדמה משנה צבעה, פסגותיה של צפת מבצבצות מעל הר כנען,
ויש תחושה של מקום אחר.

בפניה לכפר הנשיא - ימינה מצומת "ראש פינה", (או כפי שעדנה נהגה לומר "ראש
פינה, במלרע) נכנסים למציאות ישראלית מורכבת בזעיר אנפין. מימין הכפר טובא
זנגריה, הידוע לשמצה. זכורות לי הפלישות הבלתי פוסקות לשדות הקיבוץ, והמאבקים
שניטשו בין תושבי הכפר, לחברי הקיבוץ. עד היום אני שומעת עליהם, והפעם מגיסי
חיימקה, שמנהל את חוות כרי דשא. אותם הסיפורים, אז והיום... משמאל לכביש -
שדה התעופה המיניאטורי, "מחניים" - עליו תמיד הסתכלתי בערגה - חלום שכזה
להגיע במטוס לגליל. חו"ל באותם הימים, היה חלום רחוק מאד.

בכניסה לקיבוץ - מפעל למכונות צעצוע, גמבה או גמבא... ומשמאל חדר האוכל
המתנוסס בגאון. מקום החנייה היה אז והיום מגרש אל מול חדר האוכל, ומשם נכנסנו
ברגל עד לביתם של אלק ועדנה.

ביתם הראשון הזכור לי היה בית קטן (עם גג אדום?) ובגינה, צמח לו עץ ועליו תלויה
נדנדה. לימים יעברו עדנה ואלק לביתם החדש הצופה לנוף ירדן, בית שעיקרו ולב ליבו
היתה פינת הישיבה הצופה לנוף. זה היה הבית האמיתי. שם נמזגו כוסות תה/קפה
לרוב, ארוחות ערב קלילות וטוסט עם curd lemon עדנה בשמלותיה הפרחוניות,
הולכת לברכה כדי לשחות ולהקל על כאבי הגב, לימדה אנגלית בכפר בלום. בכל
פעם שהגיעה להשתלמות בתל אביב, נהגה להגיע אלינו לביקור. תמיד במצב רוח
טוב, ולב פתוח. ממנה למדתי על כיבוד הורים. ראיתי כיצד למרות מערכת היחסים
המורכבת עם אימה, טיפלה בה בערוב ימיה. הצליחה לגשר על פערים ולהיות שם
עבורה.

של המילה. בתים פשוטים, הסתפקות במועט, ושמחה במה שיש.
הרבה דברים רצים לי בראש, על הדור שלפני. משפחת לווינשטיין, משפחת ברגמן,

הדוד ווילי, בוב, סיליה, איאן, לא הכל סגור אצלי עד הסוף .
 דודתי מיירה והרמיה היו שותפות לרוח השובבה של עדנה, ונהגו להקניט באהבה,
 את אבי על הרצינות ועל כובד הראש שלו. הן היו כה דומות לעדנה. כהות עור, ואני
 כמותן .

סבתי סיליה, ודודתי סיליה, דודתי, וגם עדנה, שורה של נשים אשכנזיות, שנראות
 קצת יותר שחומות מאשכנזיה ממוצעת. סקרנות גנטית שתמיד תישאר, כי לעולם לא
 נראה לי שנדע את התשובה לכך.

לפני שהתחתנתי, התקשרה אלי עדנה ושאלה איזה צבע אני אוהבת.
 עניתי לה - סגול. כמתנת חתונה העניקה לנו עדנה, שתי כריות עשיות טלאים, של
 גווני סגול שונים. שנים רבות ליוו אותנו, עד שהתפוררו לגמרי. הכריות סימלו עבורי
 את ההשקעה שבעבודת יד, שלתוכה נמזגות מחשבות ואיחולים טובים. משהו ייחודי
 שמישהו יצר רק עבורינו, ואין עוד אחד כמותו בכל העולם כולו. ערך הפשטות
 והאותנטיות, ללא כל יומרה, ונסיון להיות מישהו אחר.

עדנה ואלק, שני שמות בלתי נפרדים – **הילכן שנים יחדו בלתי אם-נָעֵדו זכינו**
 להשתתף בחגיגות 60 שנות הנישואין שלכם. עוד דוגמא לכך שזה אפשרי. זוגיות
 ארוכת שנים, צולחת זמנים טובים יותר, ואף פחות. בערוב ימיה, זכתה לטיפול תומך
 וטוטאלי ממך אלק - ועל כך, תבוא עליך הברכה. דוגמא ומופת, למסירות והליכה עד
 הסוף הבלתי נמנע. נשמה גלילית, מהולה בקורטוב בריטי, ציונות במלא מובן המילה,
 צלע במשולש המשפחתי שבין ישראל, דרום אפריקה ואנגליה.
 כוסות תה, ריח של מקטרת (לא של עדנה...) שמחה פשוטה, ובית פתוח לרווחה. אני
 בטוחה שהיו גם פנים אחרות, אך כך אני בוחרת לזכור אותה, וכמה טוב לי שהייתה
 בחיי. ולך אלק, אני שולחת את אהבתי, ויודעת שלעד עדנה תישאר חלק ממך.

דניאלה, מהמשפחה ברמת גן

• מי העיר את אבא ואמא?

בערב יום הכיפורים התנהל בקבוצת הווטסאפ (מנשמע?) של משפחת וולפין דיון מעניין, 47 שנים אחרי פרוץ מלחמת יום הכיפורים. אנחנו זוכרים שנ"ץ (שנת צהריים) של יום כיפור, ופתאום מעיר אותנו הבן ואומר לנו שיש מלחמה.

עד כאן אין וויכוח על העובדות. הוויכוח התנהל על השאלה איזה מהבנים העיר אותנו ומה/והאם חטף מאתנו, ההורים, על כך שהפריע את מנוחת צהרי יום הכיפורים שלנו. אנחנו, אריה ואני, זוכרים בוודאות את יוחאי בן השלוש מודיע לנו שפרצה מלחמה (לא זוכרים שהוא חטף על זה משהו), וזוכרים את היציאה שלנו למרפסת (גרנו אז בקצה הרכס, בבית שהיום גרה קרול לופוב), שם ראינו את הפרלסונים והפרימוסטים שחצו את הרחוב כדי להגיע לרכס ולראות את המלחמה.

הזיכרון הבא – יורדים למקלט, מדליקים רדיו וטלוויזיה, סיסמאות הגיוס נשמעות – רשימה ארוכה, ולו סגל ז"ל מביא לנו חלות. נגמר יום הכיפורים התחילה המלחמה.

באותו הערב אריה כבר גוייס, קודם כל "סיוור כתובות" בטבריה, לקרוא למילואימניקים שעוד לא יצאו, ומשם לנקודת איסוף בבית שאן, משם לקח קומנדקר ועלה לרמה.

שישה חדשים לאחר מכן, אריה השתחרר, ובמידה רבה, הוא, כמו רבים אחרים (אלה שנשארו בחיים, ונשארו שלמים בגופם) הוא השתחרר - אדם אחר.

בסופ"ש הקרוב נחגוג את חג הסוכות לאורו של ירח מלא. לפני ארבעים ושבע שנים, "חגגנו" בסוכה שעל יד מקלט חדר האוכל. הילדים כבר שכבו לישון במקלט, ואנחנו המבוגרים עלינו לסוכה (כמובן שהייתה זאת רג'י שניהלה את מבצע קישוט הסוכה) וישבנו שם לאורו של הירח המלא. מה עוד אני זוכרת מאותו הערב, חוץ מהירח המלא? דיאן ניימרק ז"ל מספרת בדיחות, וטוב שלמרות הירח המלא, היה קצת חושך ויכולנו גם להתפקע מצחוק וגם להסמיק...

מי שעוד הייתה אתנו במקלט הצפוף ההוא הייתה אסתר רוז ז"ל (האמא של יניתה), שעזרה לכל מי שהיה צריך עזרה.

כל אלה הם חלק מזיכרונותיי מלפני 47 שנים.

• יום הכיפורים תשפ"א:

השנה – מלחמת הקורונה:

לא קיימנו טכס בבית יונתן. אלן איסטון לא התפלל בטכס זה את תפילת "כל נדרי" בקולו העמוק, (וזו הזדמנות לאחל לו החלמה מהירה ורפואה שלמה). וגם איתן וייסבקר לא תקע בשופר את תקיעתו מרטיטת הלבבות.
השנה לא.

השנה לא הלכתי לתפילות, (בכל זאת – קבוצת סיכון). אבל שמחתי לשמוע, שלא התבטלה המסורת לקיים תפילות יום הכיפורים אצלנו, והפעם בכוחות מקומיים. על סמך מה ששמעתי - אני יכולה רק להוסיף את השבחים למארגנים ולשליחי הציבור.
לשנה הבאה – בכפר הנשיא, כמו בימים עברו!

• עדנה קולינס, כתת אייל ואדם בן חנוך:

מרגשים מאד היו דבריהם של "ילדי" כתת אייל, בגיליון הקודם של "דברי" על עדנה, שהייתה המטפלת/מורה לזימרה שלהם.

ראוי לציון, שבאותם הימים לא היה כל כך מובן מאליו שמטפלת תהיה גם מורה. אדם בן חנוך הבין שכדאי לשלב בעבודה החינוכית את כל מי שיכול לתרום לילדים (הוא לא היה זמר גדול), ובעיקר – לטשטש את הגבולות שבין "מורה" ל"מטפלת".
כולם הרוויחו מכך.

• חג שמח כפר הנשיא!

תמר וולפין

האושפיזין, ושלוו בין אדם לחברו

בספר הזוהר כתוב: כשישראל יוצאים מבתיהם ונכנסים לסוכה, מתוך כוונה לשם שמים, הם זוכים לקבל שם את פני השכינה, וכל שבעה הרועים הנאמנים יורדים מגן-העדן ובאים לסוכה, ונעשים להם אושפיזין, כלומר: אורחים, והם: אברהם, יצחק, יעקב, משה, אהרון, יוסף, דוד.

ספר הזוהר, חלק ג', קע ע"ב - קד ע"א

עשרים שנה למותו | יהודה עמיחי | משורר שאני מאוד אוהב

המשורר יהודה עמיחי נפטר השבוע לפני עשרים שנה, בתאריך 22 בספטמבר שנת 2,000. מעבר לכל הוויכוחים המרעישים ולפעמים גם מעצבנים שמילאו את הרשתות החברתיות, לפחות באלה שאני מסתובב בהן, על מרכזיותו והשפעתו המצמיתה על השירה העברית, אני אוהב עדיין את עמיחי. ביקורת היא חשובה ואפילו חיונית, אך תמיד אחרי שיכירו בגדולתו של משורר יבוא מי שיהיה נכון להשליך בו אבן כדי להפילו מהכן שהתרבות הציבה אותו עליו. וכך גם בא תורו של עמיחי. וגם אחרי שחלף זמן ואני מצאתי את עצמי מסכים עם חלק מהדברים שנאמרו עליו, בכל זאת עדיין אני אוהב את עמיחי. בשבילי הוא נמצא בכל מה שאני מוצא בשיריו - בפשטות, בישירות, ובאמירה נקייה ממניפולציות מתוחכמות מדי. ואחרי כל מה שכבר נאמר ועוד יאמר אודותיו עדיין אני אוהב את עמיחי.

גורל אלוהים | יהודה עמיחי

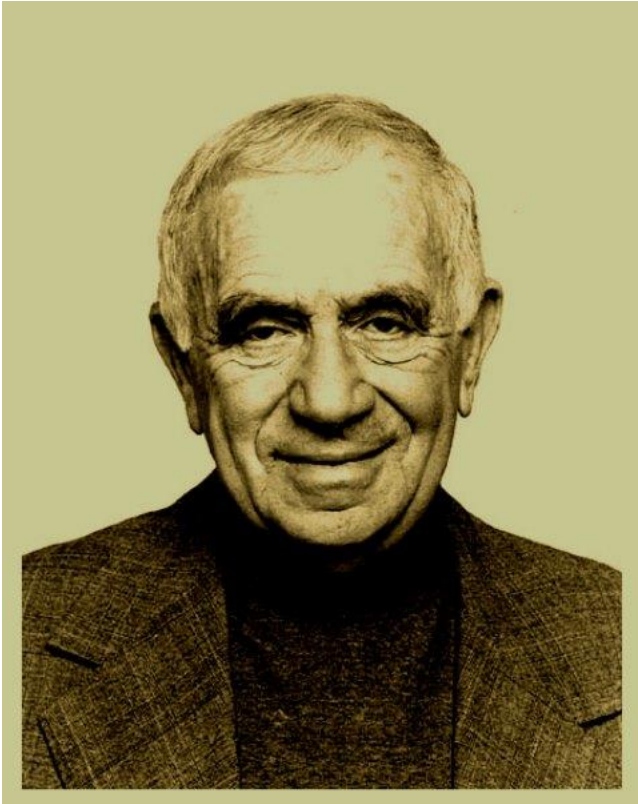
גֹּדֶל אֱלֹהִים
הוא עֲקָשׁוֹ כְּגֹדֶל
עֲצִים וְאֲבָנִים, שֶׁמֶשׁ וְיָרֵחַ,
שֶׁהִפְסִיקוּ לְהֶאֱמִין בָּהֶם
כְּשֶׁהִחֲלוּ לְהֶאֱמִין בּוֹ.

אָבֵל הוּא מִכְרַח לְהִשָּׁאֵר עִמָּנוּ,
לְפָחוֹת כְּעֲצִים, לְפָחוֹת כְּאֲבָנִים,
וְכִשְׁמֶשׁ וְכִיָּרֵחַ וְכֹכָבִים.

עומד לו המונותאיסט קוממיות ולועג להם לעובדי האלילים "אתם יוצרי פסלים ואבנים שכולם תוהו, מה העבודה הזרה הזאת לכם. אתם לא רואים שאלה פסלים. שאין בהם רוח. שאתם יצרתם אותם".

"אהה" יענה לו הפרא עובד האלילים "יבוא יום וגם אתה תבוז לאלוהיך שלך". כי זו דרכו של בעולם. קודם אדם בורא לו אל מוחשי. פסל, עץ, ירח, שמש, כוכבים. אחר כך יתכחש להם ויברא לו אל חדש בלתי נראה, לסגוד לאימותו,

תחלופנה הרבה שנים ויום אחד יגיע פילוסוף בשם ניטשה ויצעק מעל גגות העולם "אלוהים מת!". ואנחנו נוכל לראות את אלוהים סוף סוף כמות שהוא: זועם, נירגן, נקמני ולעיתים רחוקות מדי רב חסד.

ואולי בעצם טמון כאן עוד משהו. אולי אומר לנו יהודה עמיחי באמצעות השיר על 'גורל אלוהים', בדרכו הפשוטה והישירה: "תיראו, אתם תקדשו אותי ותשימו על כן גבוה, ותסגדו לי. ואחר כך כעבור זמן תפילו אותי ממנו ותנתצו את הדמות שבראתם לכם משירתי. ואחרי כל זה, אני אשאר איתכם, לפחות כעצים, לפחות כאבנים, וכשמש וכירח וכוכבים.

אדם בחייו

מילים : יהודה עמיחי

אָדָם בְּחַיּוֹ אֵין לוֹ זְמַן שְׂיִהְיָה לוֹ
זְמַן לְכָל.
וְאֵין לוֹ עֵת שְׂתִהְיָה לוֹ עֵת
לְכָל חֶפֶץ. קִהְלֵת לֹא צִדֵּק כְּשֶׁאָמַר כָּה־.....

ראש השנה תשפ"א: אדוות של תקווה

דרשה; מאת הרב אלישע וולפין

חברים יקרים,

נהוג לברך בראש השנה, "תכלה שנה וקללותיה, תחל שנה וברכותיה". הברכה הזו לקוחה מפיוט, הנקרא "אחות קטנה", והוא פותח את תפילות ראש השנה והימים הנוראים. שרים אותו בשעת הדמדומים, כשהשמש שוקעת על השנה היוצאת ומבטיחה לזרוח למחרת על השנה החדשה שבפתח.

אני חייב להודות שבדרך כלל אני לא חסיד גדול של הברכה הזאת. אבל השנה, המשפט "תכלה שנה וקללותיה", רלוונטי מתמיד. הייתה לנו שנה מאתגרת במיוחד. לחלקנו הייתה שנה ממש קשה!

השבוע התקיים המפגש הקבוע שלי עם מועדון שורדי השואה של זכרון יעקב. אנחנו בדרך כלל שרים ביחד, מספרים סיפורים וקוראים איזה טקסט או שניים - בקיצור, חגיגה גדולה, גם להם וגם לי. הפגישות האחרונות, מאז יצאנו מהסגר הראשון, התקיימו כמובן בחוץ, מתחת לעץ הפיקוס היפהפה שב"גן טיול". נשמע מקסים, נכון? אז זהו, שהפעם לא. כלומר, עץ הפיקוס עדיין מקסים, המקום יפהפה, אפילו הייתה בריזה מנחמת. אבל המבט בעיניהם של השורדים היה קשה (ובגלל המסכה, המבט בעיניים זעק שבעתיים!) הסגר הממשמש ובא רבץ עליהם כעננה שחורה ומעיקה. אחת הנשים הראתה לי את ידיה הרועדות. ידה השמאלית, היא סיפרה, החלה לרעוד בזמן השואה, מהפחד, וכעת, עם הקורונה, החלה גם היד הימנית לרעוד. "אני מרגישה כאילו סוגרים אותי שוב...", היא אמרה. את המשפחה המורחבת שהיא הקימה כאן בארץ, לאחר הזוועות שהיא עברה, היא לא תוכל לראות בחודש הקרוב. את החגים היא תחגוג לבד. ואפילו המועדון הנפלא הזה, שאליו היא מגיעה כמה פעמים בשבוע, שמביא כל כך הרבה אור ונחמה לחייה, נאלץ שוב לסגור את שעריו בסגר הקרב.

נחרדתי! אני יודע שיש אנשים שעבורם הסגר הוא ממש קשה, אבל המראה שניבט מעיניהם של שורדי השואה שישבו מולי ממש טלטל אותי.

תהיתי מה לעשות. שמתי בצד את הטקסטים, את הלימוד, את המילים החכמות, ואת כל ה"התייפויות" התורנית, ... התחלנו לשיר. במקום שניים-שלושה שירים שאני בדרך שותל בין טקסט לטקסט, פשוט שרנו את כל השירים שהיו בשירון. ובין לבין צפו ועלו בי סיפורים, סיפורים שלא תכננתי כלל לספר. **בעיקר, סיפורים של תקווה.**

וכל הזמן הזה עקבתי אחרי הידיים הרועדות של האישה שישבה מולי. שמתי לב איך לאט לאט הרעידות נחלשות. היה נראה לי, שדף השירים, שממש רעד בידה בתחילת המפגש, רעד קצת פחות, וקצת פחות, ובסוף הפסיק לגמרי לרעוד. את החיוך, על פניה ועל פני חבריה, היה אפשר לראות אפילו מבעד למסכות. כל שפת הגוף השתנתה.

זה זמני, אני יודע. החרדות ישובו בהמשך היום, יחד עם הבדידות והמועקה.

עם זאת, אני יצאתי משם עם שיחה פנימית, ערה ותוססת, על תקווה.

מה זאת תקווה? איך מעוררים תקווה? איך מתחברים לתקווה כשמסביב יהום הסער. תקווה בעיני, ברמה הכי פשוטה ושטחית היא הידיעה שהקושי הוא זמני. שהוא יחלוף. סקרלט אוהרה כל כך צדקה, כשהיא הביטה השמימה, באחד הימים הקשים בחייה הספרותיים, ואמרה, "אחרי הכל, מחר יום חדש". היום אני יודע, גם בעיצומם של הרגעים המאתגרים ביותר, שמחר הכל יראה אחרת. "ממרום גילי" (בכל זאת, 56!) אני יודע בוודאות: יהיה בסדר!

הקורונה, במתכונתה הנוכחית, תעבור. גם הסגר. גם הבלבול וגם הטמטום... אנחנו נתגבר ויהיה בסדר.

זאת ועוד, יהיה טוב!

וברמה קצת יותר עמוקה, תקווה זו ההיזכרות שיש בנו את כל הכוחות, ואת כל היכולות הנדרשים לנו כדי להתגבר על כל אתגרי החיים. ברגעי משבר אנחנו שוכחים את האמת הזאת - אנחנו מוצפים, ונראה לנו שהפעם זה כבר יותר מדי, שהפעם לא נוכל לעמוד בנחשול ובקושי.

שיעורי הבית שלנו בימים אלה הם פשוטים: להיזכר - להיזכר כי **יכול נוכל לה**, כמו שאמרו כלב בן יפונה ויהושע בן נון לעם הנבוך והמפוחד במדבר. ולהיזכר בדבריו של הנביא ירמיהו, בשיאו של החורבן הקשה, **וְאַתָּה, אֵל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב וְאֵל תַּחַת יִשְׂרָאֵל.**

אבל יש רמה עוד יותר עמוקה...

כל משבר הוא סימן של מיצוי ושל משהו חדש המבקש להיוולד. משבר, כזכור, במקרא וגם אצל חז"ל, הינו מיטת היולדת. תמיד, כשמשהו בהתפתחות שלנו - כיחידים, כאומה, כאנושות - נתקע, מגיע למיצוי, האדמה מתחילה לרעוד. החיים לא אוהבים סטגנציה. מים עומדים הופכים לעכורים ומעופשים. אלא שלצערנו, חידוש הזרימה לא בא בהזמנה שלנו - לא אנחנו קובעים את סדר היום של האבולוציה של החיים. וכשזה קורה, זה בדרך כלל לא נעים, וככל שאנחנו מתנגדים יותר - תופעה טבעית לחלוטין - המצב מחמיר.

החיים מבקשים מאיתנו להתפתח. הם תובעים את המדרגה הבאה.

אמנם עדיין אין לנו פרספקטיבה של זמן, אבל יש תחושה שהקורונה באה להעיר אותנו מאיזו תרדמת של נוחיות, של תשובות ברורות מדי.

החיים אוהבים אותנו, אבל הם אוהבים אותנו מתפתחים. זו תורת האבולוציה של הרב קוק על רגל אחת. זו דרכה של האלוהות לקדם את הבריאה למקום טוב יותר, מפותח יותר, ממומש יותר.

תקווה, אם כן, היא הידיעה שמשהו טוב הולך לצאת מכל זה! כשאבק הקורונה ישקע, אנחנו נמצא את עצמנו במדרגה מפותחת יותר מזו שבה היינו בפורים תש"פ.

בין א' באלול ועד הושענה רבא (היום השביעי של סוכות), אומרים פעמיים ביום את מזמור כ"ז בתהילים. המזמור מסתיים בשני הפסוקים הבאים: **לולא האַמְנָתִי לְרֹאוֹת בְּטוֹב ה' בְּאֶרֶץ חַיִּים. קוֹה אֶל ה', חֲזַק וַיֵּאמֶץ לְבָבְךָ וְקוֹה אֶל ה'. או בשפת תשפ"א, "אני רואה את הטוב שמבקש לקרות בארץ החיים. קוה - מלשון תקווה - אל הכוח האלוהי שמבקש לחיות, להתפתח ולהתממש, זה לא יהיה קל. אפילו מאתגר, אז תחזיק חזק! אבל אל תפסיק לקוות - להישיר קו - אל כוח ההתפתחות".**

תכלה שנה וקללותיה - מסתיימת לה עוד שנה של התפתחות. היא לא הייתה קלה, כי התפתחות היא אף פעם לא קלה. אנחנו לא אוהבים לצאת לעמל יומנו מהמיטה החמה והנעימה.

תחל שנה וברכותיה - מתחילה לה שנה חדשה, שנה הטומנת בחובה ברכה - ברכה של התפתחות. כן, עוד התפתחות... כי אין באמת "מרגוע לעמל".

לפני שהבטחת ההתפתחות תהפוך ממשפט מרגש למציאות מאתגרת - כי התפתחות היא תמיד מאתגרת - בואו נתבונן במסע ההתפתחות שלנו עד היום, ופשוט נברך בהכנעה מתוקה: **שהחיינו, וקיימנו, והגיענו לזמן הזה.**

שנה טובה וחתימה טובה,

אלישע

ימי הולדת

2.10 לפיד בר דוד

יהל במנולקר

3.10 קובי סמרנו

4.10 יבין בן רשף

5.10 זיוה מלינה

6.10 רז קורן

אמרי צייכנר

7.10 עודד כץ

יוחאי ג'קסון

8.10 שריטה סינה

משולחן העורכת

אדם קם בבוקר ורואה שהוא לא עם.
 הוא בן שבעים וקצת ושום דבר ממה שהוא זוכר כבר לא נשאר.
 הוא זוכר את תלושי המזון כשהיה ילד, ימי הצנע.
 הוא זוכר את המעברות, את הצריף הדולף בחורף והלוהט בקיץ.
 הוא זוכר את מבצע סיני ואת השמיכות הכהות על החלונות.
 הוא זוכר את ימי התום של בית הספר העממי, את התרמיל החום על הגב שעבר אליו בירושה מאחיו. את ההליכה לבית הספר דרך השדות והפרדסים.
 הוא זוכר את בן גוריון ואת מנחם בגין, את הפנקס האדום ואת הפנקס הכחול,
 הוא זוכר את התיכון ואת הצבא
 את מלחמת ששת הימים
 את שיכרון הכוח ואת הסטירה המצלצלת של יום הכיפורים...
 הוא מצא את אהבת חייו, התחתן והוליד ילדים,
 עבד והתפרנס,
 גידל את הילדים שהתחנכו היטב,
 עשה מילואים, יצא למבצעים, איבד חברים, בכה בלילות,
 והצביע בבחירות.
 שום דבר לא הכין אותו לקראת יום הכיפורים שיבוא.
 הוא קם ביום שבת בבוקר ומרגיש שהוא כבר לא עם. הוא לבד. עם מחשבותיו.
 עם פחדיו.
 הילדים כבר עזבו את ביתו. איש איש בביתו שלו עם משפחתו.
 את נכדיו הוא לא יכול לחבק. אפילו רופא הוא כבר לא רואה.
 קורונה ברקע. חולים. מתים. ראש ממשלה רדוף. עקשן. קנטרן. סגר פה וסגר שם.
 חברי כנסת משתוללים ומאשימים זה את זה ואת מחצית העם או מחצית ממה שנשאר מהעם...
 הוא קם בבוקר יום שבת ומלטף את פדחתו,
 מנגב דמעה שזלגה מעצמה על לחיו,
 חושב על מדינתו, על שבעים שנות חייו שהיו רצופות ורקומות בתוך השמיכה
 החמה של המדינה שלו,
 והוא רואה איך השמיכה הזאת מתפוררת ונפרמת, תפר אחר תפר,
 וכל מה שהוא עמל עבורו כל השנים, להבטיח עתיד נהדר לילדיו ונכדיו,
 הופך לנעלם. כמו לא היה מעולם.
 והיה לו עצוב. אז הוא קם.

לבנה נוי.

